

Sygn. akt I ACa 914/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Mieczysław Brzdąk
Sędziowie :	SA Joanna Naczyńska SA Ewa Solecka (spr.)
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 5 grudnia 2017 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa U. Ś.

przeciwko Spółce (...) Spółce Akcyjnej w B.

o naprawienie szkody

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 2 marca 2017 r., sygn. akt II C 669/16

1) zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1. w ten sposób, że zobowiązuje pozwaną Spółkę (...) Spółkę Akcyjną w B. do wykonania na własny koszt całkowitej rozbiórki stanowiącego własność powódki budynku mieszkalnego położonego w R. przy ulicy (...) oraz usunięcia z nieruchomości pozostałości rozebranego budynku, w terminie do dnia 29 czerwca 2018 roku zaś w pozostałym zakresie powództwo oddala;

2) oddala apelację w pozostałej części;

3) zasądza od pozwanej Spółki (...) Spółki Akcyjnej w B. na rzecz powódki 4 050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Ewa Solecka	SSA Mieczysław Brzdąk	SSA Joanna Naczyńska
-----------------	-----------------------	----------------------

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach:

1. zasądził od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w K. na rzecz powódki kwotę 152 864,57 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 marca 2017r. do dnia zapłaty;
2. oddalił powództwo w stosunku do pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.;
3. zasądził od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w K. na rzecz powódki kwotę 7200 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego pełnomocnika powódki;
4. odstąpił od obciążania powódki kosztami procesu na rzecz pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.;
5. nakazał pobrać od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w K. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 9988,50 zł tytułem kosztów sądowych.

Rozstrzygnięcie powyższe Sąd oparł na następujących ustaleniach i zważeniach:

Powódka U. Ś. domagała się od pozwanych (...) S.A. w K. i (...) spółki z o.o. w K. zasądzenia solidarnie kwoty 152.864,57 zł. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wyrokowania oraz wniosła o zasądzenie kosztów procesu.

Podawała, że dochodzona kwota stanowi koszt dokonania rozbiórki budynku uszkodzonego w wyniku szkód górniczych, którego jest właścicielem, położonego w R. przy ul. (...). Wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 18 marca 2015r., sygn. akt II C 291/12, zasądzona została na jej rzecz od (...) S.A. w K. kwota 423.064,62 zł. tytułem odszkodowania za uszkodzenie wskutek działalności górniczej, budynku mieszkalnego powódki. Tytułem naprawienia pełnej szkody żądała kosztów rozbiórki budynku mieszkalnego

Powódka jest właścicielką nieruchomości położonej w R. przy ul. (...) . Pismem z dnia 13 lipca 2016r., pozwana (...) S.A. wskazała, że rozbiórka budynku mieszkalnego powódki będzie kolejnym etapem naprawiania szkody spowodowanej ruchem zakładu górniczego. Wskazała dalej, że nie uchyla się od obowiązku wykonania rozbiórki budynku mieszkalnego, ale konieczne jest przedstawienie przez powódkę prawomocnej decyzji administracyjnej. właściwego organu budowlanego - pozwolenia na rozbiórkę. W dalszej części pisma wskazała sposób i termin wypłaty kosztów obejmujących rozbiórkę budynku mieszkalnego .

Decyzją z dnia 29 czerwca 2016r., Prezydent Miasta R. udzielił pozwolenia na rozbiórkę dla powódki, obejmującą budynek mieszkalny jednorodzinny położony przy ul. (...) w R. na nieruchomości o oznaczeniu geodezyjnym (...). Koszt rozbiórki budynku mieszkalnego, położonego na wyżej oznaczonej nieruchomości stanowi kwotę 152 864,57 zł., co wynika z opinii biegłego M. S..

Wobec powyższych ustaleń Sąd Okręgowy zważył:

Roszczenie powódki oparte było o treść art. 95 ust. 1 Ustawy z dnia 4 lutego 1994r. Prawo górnicze i geologiczne (Dz. U. Nr 27, poz. 96 ze zm.). Za ugruntowany już pogląd uznać należy ten, że konsekwencją uszkodzenia obiektu i przyznania za ten obiekt jednorazowego odszkodowania wskutek ruchu zakładu górniczego jest rozbiórka uszkodzonego obiektu, a więc koszt tej rozbiórki wchodzi w zakres należnego odszkodowania (tak min. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 października 2012r., sygn. akt I ACa 637/12, LEX 1236379). Naprawienie szkody górniczej przez zapłatę sumy pieniężnej na podstawie art. 95 ust 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994r. ma charakter ekwiwalentny i zarazem kompensacyjny (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2004r., III CZP 20/oOSNC 2005/7-8/115).

Powódka uzyskała jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszkodzenia budynku mieszkalnego i ogrodzenia. Zasadnie więc domagała się kosztów rozbiórki budynku mieszkalnego uszkodzonego działalnością górniczą zakładu górniczego.

Roszczenie powódki nie jest zdaniem Sądu Okręgowego przedwczesne, a to wobec prawomocnej decyzji Prezydenta Miasta R. z dnia 29 czerwca 2016r., stąd Sąd uwzględnił żądanie powódki zgłoszone w sprawie. O obowiązku zapłaty Sąd Okręgowy orzekł od pozwanej (...) S.A. w K.. Pozwana nie kwestionowała swojej odpowiedzialności co do zasady. Zobowiązanie zaś jest solidarne jeżeli wynika z ustawy lub z czynności prawnej - art. 369 k.c. O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c.

O kosztach procesu w stosunku do pozwanej (...) S.A. w K. Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc, zaś o należnych Skarbowi Państwa kosztach sądowychorzeczono stosownie do treści art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. uksc.

Pozwana (...) SA w K. wniosła apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w części:

- dotyczącej zasądzenia na rzecz powódki od pozwanej ad. 1 kwoty 152.864,57 zł (sto pięćdziesiąt dwa tysiące osiemset sześćdziesiąt cztery złote 57/100) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 2 marca 2017 r. (pkt. 1 wyroku).

- w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania (pkt. 3 i pkt. 5 wyroku)

Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest:

- art. 94 oraz art. 95 Ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku Prawo geologiczne i górnicze poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że powódce przysługiwało uprawnienie do domagania się zasądzenia odszkodowania obejmującego również koszty rozbiórki obiektów budowlanych pomimo tego, iż w niniejszym przypadku rozbiórka nie została wykonana, ani nie została wykazana konieczność jej wykonania, tym samym powódka nie poniosła kosztów ani szkody z tytułu konieczności wykonania rozbiórki obiektów,

Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest:

- art. 233 § 1 k.p.c., polegające na przekroczeniu zasad swobodnej oceny dowodów i nie rozważeniu w sposób wszechstronny zebranego materiału dowodowego, skutkujące dokonaniem nietrafnych ustaleń w zakresie zasadności i wysokości zasądzanego odszkodowania obejmującego również koszty rozbiórki obiektów budowlanych, pomimo tego iż ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynikało, iż rozbiórka obiektów budowlanych nie została wykonana oraz, że nie zachodzi konieczność wykonania rozbiórki, oraz pomimo braku decyzji administracyjnych nakazujących wykonanie rozbiórki,

przy czym uchybienia te miały wpływ na treść rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Wskazując na powyższe zarzuty apelacji, pozwana wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku w pkt. 1 poprzez oddalenie powództwa w stosunku do (...) S.A. (pозwanej ad. 1) w całości
2. zmianę zaskarżonego wyroku w pkt. 3 i w pkt. 5 poprzez zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej ad. 1 kosztów postępowania, w tym kosztów postępowania apelacyjnego, oraz kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych.

Na etapie postępowania międzyinstancyjnego doszło do przekształcenia podmiotowego w sprawie: w oparciu o przepis art.529§1 pkt. 3 ksh doszło do podziału (...) SA w K., a następnie spółka ta została wykreślona z rejestru przedsiębiorców i utraciła byt prawny. W związku z sukcesją generalną wynikającą z art. 531§1 i 2 ksh, Spółka (...) SA w B. jako spółka przejmująca wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki, których stroną była (...) SA w K. w zakresie aktualnie toczących się, jak również przyszłych postępowań sądowych. Postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2017 r. Sąd

Apelacyjny podjął niniejsze postępowanie z udziałem Spółki (...) SA w B. jako następcy prawnego pozwanej (...) SA w K..

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Argumenty apelacji były przekonujące w części, w jakiej zmierzały do wykazania, iż niezasadne było zasądzenie na rzecz powódki zaskarżonym wyrokiem żądanej kwoty pieniężnej. Jednakże wniosek apelacji o zmianę tego rozstrzygnięcia przez oddalenie powództwa nie zasługiwał na uwzględnienie. Dlatego Sąd Apelacyjny uznał za słuszne dokonanie zmiany punktu 1. wyroku Sądu Okręgowego w inny sposób, niż oczekiwała tego skarżąca, a mianowicie przez zasądzenie na rzecz powódki spornego świadczenia - jednakże w innej formie, nie pieniężnej, a w drodze restytucji naturalnej.

Bezspornym było, że w sprawie niniejszej znajduje zastosowanie ustawa z dnia 4 lutego 1994r. Prawo górnicze i geologiczne (t.j. Dz. U. z 2005 r., Nr 228, poz. 1947). Reguluje ona kwestię sposobu naprawienia szkody górniczej w art. 94 ust. 1-3 oraz art. 95 ust. 1. Zgodnie z art. 94 ust. 1 powołanej ustawy, naprawienie szkody powinno nastąpić przez przywrócenie stanu poprzedniego. Tak więc, przepis ten ewidentnie preferuje restytucję naturalną jako sposób naprawienia szkody wywołanej ruchem zakładu górniczego. Pozbawia też poszkodowanego możliwości wyboru w tym zakresie, co stanowi unormowanie szczególne w odniesieniu do art. 363§1 zd. pierwsze kc. Natomiast art. 95 ust. 1 ustawy stanowi, że jeżeli nie jest możliwe przywrócenie stanu poprzedniego lub koszty tego przywrócenia rażąco przekraczałyby wielkość poniesionej szkody, naprawienie szkody następuje przez zapłatę odszkodowania.

W chwili obecnej w judykaturze panuje zgodny pogląd, iż ze względu na pozbawienie poszkodowanego prawa wyboru sposobu naprawienia szkody wyrządzonej ruchem zakładu górniczego, sąd nie jest związany żądaniem zapłaty odszkodowania, a spoczywa na nim obowiązek ustalenia sposobu, zgodnie z kolejnością wynikającą z powołanych wyżej przepisów. Z tego względu wskazanie przez powoda wysokości należnego odszkodowania stanowi o domaganiu się zasądzenia odszkodowania pieniężnego na wypadek, gdyby w wyniku postępowania okazało się, że naprawienie szkody nie będzie polegało na przywróceniu stanu poprzedniego. Relacja pomiędzy restytucją naturalną, a zapłatą odszkodowania ma bowiem charakter sekwencyjny: roszczenie o zapłatę powstaje dopiero wówczas, gdy przywrócenie stanu poprzedniego jest niemożliwe lub rażąco nadmierne. A zatem, zgłoszenie przez poszkodowanego żądania zapłaty odszkodowania nie jest wiążące dla sądu (vide- wyroki Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2014 r., V CSK 103/13, Legalis nr 1066931, z 13 września 2012 r., V CSK 379/11, postanowienia z 10 lutego 2010 r., V CZP 69/09 OSNC 2010 nr 9 poz. 28, z 27 marca 2013 r., VCZ 100/12).

Powódka domagała się w sprawie niniejszej odszkodowania w pieniądzu, słusznie podnosząc, że konieczność wykonania przedmiotowej rozbiórki budynku na jej posesji jest elementem szkody wywołanej ruchem zakładu górniczego. Okoliczność ta nie jest kwestionowana przez skarżącą. W sprawie II C 291/13 Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził na rzecz powódki 423.064,62 zł z tytułu szkody całkowitej, ustalając istnienie przesłanek z art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994r. Prawo górnicze i geologiczne. Skoro przywrócenie stanu poprzedniego budynku powódki jest ekonomicznie i technicznie niemożliwe i nieuzasadnione, a budynek nie nadaje się do dalszego korzystania z niego zgodnie z przeznaczeniem, to wynika z tego, że dokonanie rozbiórki tego obiektu pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z deliktem, za który odpowiada pozwana (art. 361§1 kc), a więc objęte jest zakresem jej odpowiedzialności cywilnoprawnej z tego tytułu.

Podkreślić należy, że pozwana swej odpowiedzialności co do zasady nie negowała. Podnosiła natomiast, że przedmiotowa rozbiórka nie została przeprowadzona, więc powódka nie uiściła jeszcze jej kosztów. Istotą sporu było to, czy w takiej sytuacji powódka może domagać się zasądzenia pieniężnego odszkodowania, skoro majątkowego uszczerbku w postaci zapłaty za roboty rozbiórkowe jeszcze nie poniosła. Pozwana podnosiła zarzut przedwczesności powództwa. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie był on zasadny w świetle wskazanej wyżej zasady niezwiązania sądu

żądaniem zapłaty odszkodowania i powinności zbadania możliwości usunięcia szkody metodą restytucji naturalnej, zgodnie z art. 94 ust. 1 i art.95 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994r. Prawo górnicze i geologiczne.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie budziło wątpliwości, że zobowiązanie pozwanej spółki do wykonania na własny koszt rozbiórki przedmiotowego budynku, wraz z usunięciem z nieruchomości wszystkich pozostałości rozebranego budynku, zapewni należyte zadośćuczynienie interesowi powódki i pełne wyrównanie jej szkody. Do tego przecież zmierzało powództwo i na taką podstawę faktyczną roszczenia powoływała się powódka: urzeczywistnienie rozbiórki przedmiotowego budynku, w którym nie może i nie chce już mieszkać. Z punktu widzenia interesu powódki bez znaczenia jest, czy roboty rozbiórkowe wykona na swój koszt pozwana, czy inny podmiot, któremu zapłaci powódka pieniędzmi pochodzącymi z odszkodowania zasądzonego od pozwanej. Okoliczności przeciwnej powódka nie wykazała.

Dlatego nie było podstaw do zasądzenia na rzecz powódki odszkodowania w pieniądzu, jak uczynił to Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku, gdyż nie zachodziły przesłanki z art. 95 ust. 1 powołanej wyżej ustawy. Powództwo podlegało natomiast uwzględnieniu w oparciu o dyspozycję art. 94 ust. 1 ustawy, którym to przepisem będąc związany, Sąd winien uczynić zadość żądaniu powódki przez nakazanie restytucji naturalnej na koszt pozwanej. Jak wielokrotnie podkreślonym zostało w orzecznictwie, nie stanowiłoby to w żadnym razie naruszenia art.321 kpc.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny uznał za zasadną zmianę punktu 1. zaskarżonego wyroku przez zastąpienie odszkodowania pieniężnego zobowiązaniem pozwanej do wykonania na własny koszt całkowitej rozbiórki stanowiącego własność powódki budynku mieszkalnego położonego w R. przy ulicy (...) oraz usunięcia z nieruchomości pozostałości rozebranego budynku w terminie do dnia 29 czerwca 2018 roku oraz oddalenie powództwa w pozostałej części, co do żądania zapłaty - na mocy art.94 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994r. Prawo górnicze i geologiczne. Zakreślenie pozwanej terminu do wykonania spornej czynności zabezpiecza interes powódki, która w razie niedotrzymania tego terminu przez dłużniczkę będzie miała podstawy do podjęcia działań egzekucyjnych (art.1049 §1 kpc). Pozwana jako podmiot gospodarczy ma świadomość, że wiązałoby się to z poniesieniem przez nią kosztów takiej egzekucji, a nawet hipotetyczną odpowiedzialnością odszkodowawczą za ewentualną szkodę wywołaną niewykonaniem zobowiązania w terminie. Dzień 29 czerwca 2018 r. kończący termin ustalony w wyroku sądu odwoławczego to dzień upływu ważności decyzji Prezydenta Miasta R. nr 44-16/R o pozwoleniu na rozbiórkę przedmiotowego budynku (k.46). Ponad trzymiesięczny termin od wydania w sprawie prawomocnego wyroku jest wystarczający aby pozwany, będący dużym przedsiębiorstwem górniczym, dysponującym koniecznym sprzętem, mógł zorganizować i przeprowadzić orzeczoną rozbiórkę.

Wobec powyższego, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji, na mocy art.386§1 kpc zmieniając częściowo zaskarżony wyrok w punkcie 1), oddalając apelację w pozostałej części jako bezzasadną w punkcie 2) na mocy art. 385 kpc oraz orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego w punkcie 3) na zasadzie art.98 kpc w zw. z art. 391§1 kpc i §2 pkt.6 w zw. z § 10 ust.1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015r., poz.1804), w brzmieniu nadanym przez rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. nr z 2016 r., poz.1667). Częściowa zmiana zaskarżonego wyroku nie stanowiła uwzględnienia wniosku apelacji, który zmierzał do oddalenia powództwa; mimo zmiany sposobu naprawienia szkody, powództwo pozostaje uwzględnionym, stąd do rozstrzygnięcia o kosztach procesu zastosowanie znajdował art. 98 kpc w zw. z art. 391§1 kpc.

SSA Ewa Solecka SSA Mieczysław Brzdąk SSA Joanna Naczyńska